

Cenzurat

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Alapította

XIX. ÉVFOLYAM

RAVASZ LÁSZLÓ

1937. 6. SZÁM.

TARTALOM:

Prédikáció-vázlatok. (I. L.)

Az Ó-Szövetség a vallásitanításban.
(Kiss Béla.)

A keresztyén ember az államban.
(Dávid Gyula.)

A tüdő védelme az iskolában.
(Kovács Lajos.)

Vasárnapról-vasárnapra. Vásárhelyi János
prédikációs köteté. (I. L.)

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK:

DR. IMRE LAJOS

DR. TAVASZY SÁNDOR

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Cluj, C. Victoriei 38. Ref. Theologia

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre 120 Lei

Egyes szám ára 12 Lei

Előkészületben!

Előkészületben!

DR. NAGY GÉZA:

Akik kösziklára építettek.

A könyv tartalmazza a *reformátorok életéből* egy-egy aktuális, sokat vitatott kérdés tárgyalását; a *Heidelbergi Káté*, a *trei-scaunel reformáció*, a *ref. népiskola*, a *legáció*, a *női szeretetmunka* és a *lelkési szövetség* rövid történetét, a *legújabb Bethlen-irodalom* (Szekfü, Rugonfalvi, Makkai, Kristóf stb.), *Átvinczi Péter* missziós törekvései, *Szeneci Molnár Albert*, *Árva Vay Kata* és *Kenessey Béla*, mint *belmisszionárius* jellemzését, az *1658-i tatárjárás* és *III. Károly* szomorú emlékü *uralmának* leírását, végül két elvi természetű dolgozat mellett az *abesszíniai kereszténység* rajzát. Terjedelme 320 o. Előjegyzési ára 130 L.

A mi dalaink

második bővített kiadása.

Megjelent!

Megjelent!

Barth Károly feleletei előadásával kapcsolatban feltett kérdésekre.

Összeállította és részben fordította M. Nagy Ottó. Ára 10 Lei.

Az egyház jelene és jövője.

(Három előadás.)

Irták: Barth Károly és Révész Imre. Ára 35 Lei.

Isten kegyelmi kiválasztása.

(Négy előadás az eleveelrendelésről.)

Irtá: Barth Károly. Ára 35 Lei.

Dr. Ravasz László:

Hazafelé.

Elmélkedések és imádságok nők számára. Finom indiai papíron előállítva ára: **200 Lei.**

Zengjen hálaének

A VII-ik bővített kiadás tartalmazza a régi énekeken kívül a pályadíjat nyert IKE indulót, valamint 25 újabb éneket. Ára 10 L.

Megrendelhetők az Ifjú Erdély kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theol.

Prédikáció-vázlatok.*

Az Úr bizonyágtétele.

Zsolt. 19:8.

Az eddigiekben végigtekintettünk a mi hitünk főtételein a Hisekegy alapján. Látod, mit kell nekünk hinnünk, mit tanít az egyház, láttuk, hogyan fundálódott ez a hit nem emberi bölcses-ségen, hanem Isten Igéjén. Az emberi gondolatok emberi bizony-ságtételen alapulnak. Amit emberek állítanak, afelől ők saját maguk kezeskednek, emberi bölcselkedéssel és emberi igazolások-
kal. De ezek az emberi kezességek csak olyan szilárdak, mint amilyen szilárd az ember, akinek hitre méltóságát és szilárdságát napról-
napra látjuk inogni. Amit ma hisz és amire ma esküszik, holnap saját maga cáfolja meg és teszi semmivé. Ha a mi hitünk ilyenén nyugodnék, akkor számalomra méltó, vergődő lelkek volnánk, a bizonytalanság tengerére dobva.

Pál apostol azt mondja a Korintusiaknak, hogy az ő igehir-
detése nem emberi bölcsesség hitető beszédében állott, hanem lélek és erő megmutatásában, hogy a hallgatók hite ne emberek bölcsességén nyugodjék, hanem Isten erején. (1. Kor. 2:4—5.) Sok ember hite azért ingadozó, mert emberi bölcsességen nyug-
szik, nem Isten bizonyágtételén.

Az Úr bizonyágtétele a mi hitünk alapja. Mi ez a bizony-
ságtétel? Az, ahogy Isten bizonyágot tett, vagyis a maga kegyel-
mét, örök elhívását bizonyossá tette a testben megjelent Krisztus-
ban. Krisztus az, aki bizonyágot tesz Isten kegyelméről. Aki őt látja, az Atyát látja, aki őt ismeri, Istent ismeri.

És e bizonyágtétel biztos. Nem ingadozik. Az életünk úgy lesz szilárd, mozdíthatatlan, ha Krisztusra és a róla szóló Igére alapítjuk. Ma olyan világban élünk, amelyben egy percig sem vagyunk biztosak életünk, sorsunk, jövőnk felől. De itt az Úr bi-
zonyágtétele, amely a tűnő és bizonytalan világból a Krisztus kegyelmére épít bennünket, erre nézzünk.

Az elhívás.

Birák 6:12—14.

Ez a rész a Gedeon történetéből való. Izráel népe vétkezett az Úr ellen és az Úr megbüntette a népet. A nép ekkor két dolgot tehet: vagy megmarad bűnében és elkeseredik, vagy megtér. Izráel az utóbbit választotta és Isten könyörült rajta. Hiszen az ő népe volt, amelyet meg akar tartani, melyet szeret és melyre ke-

* Mivel lapunk július és augusztus hóban nem jelenik meg, a vázlatokat szept. 10-ig itt adjuk.

gyelemmel néz. És elhívja választott emberét, Gedeont, hogy szabadítsa meg a népet. Gedeon az Isten szolgája, akinek életében csodálatosan mutatja meg Isten, hogyan függ egyedül tőle a szabadítás.

1. Gedeont Isten elhívása a munka közben éri. Készületlenül, maga is menekülni akar az ellenség elől, de Isten tudtára adja, hogy őt nem menekülésre, hanem épen ellenállásra hívta el. Minket is arra figyelmeztet, hogy a bűnnek ellene kell állani, a veszedelemnek nem szabad bennünket megfélemlíteni, hanem fel kell venni a bűnnel szemben a harcot Isten akarata és kegyelme által.

2. Az angyal ezzel a köszöntéssel üdvözli Gedeont: az Úr veled. Gedeon kérdése indokolt: ha velünk az Úr, miért ér bennünket mindez? Mi is kérdezzük ezt. Sokszor felvetődik a kérdés, vajjon velünk-e az Úr igazán, mikor a bűn és nyomorúság úgy kiáradt és elnyelésel fenyeget bennünket? Olyan sok áldott jelét láttuk Isten jóságának eddig és most, mintha elhagyott volna Isten. Ez a csüggedés és hitetlenség szava. Isten megcáfolja ezt. Ez a köszöntés: velünk az Úr, zsidó nyelven így hangzik: Immánuel. Az az Immánuel, a velünk levő Úr pedig Krisztus, a mi váltságunk, aki eljött és itt van, hogy bennünket meggyőzzön Isten irgalmáról és megmutassa, hogy a szabadulás útja a megtérés és kegyelem útja. A mindennapi gondok és bajok között ismételnünk kell az angyali köszöntést: Immánuel, velünk az Úr, a megváltó Krisztus.

3. Az angyal Gedeont erős férfiúnak nevezi. Milyen kevésbé találó szó volt ez. Hiszen Gedeon maga tudta, milyen gyenge, mennyi kétség és félelem van a szívében, épen mint mi tudjuk, milyen félénk a mi szívénk. De az angyal parancsol: ezzel a te erőddel menj el és megszabadítd Izráelt. Mi is gyakran gondoljuk, hogy gyöngék vagyunk és azért nem állunk ellen a bűnnek, azért keseredünk el. De Isten szól: ezzel az erőddel eredj el. Azzal, ami van, mert nem a mi erőnk, nem a mi hatalmunk, hanem Isten Lelke és ereje az, amely bennünket megerősít és képessé tesz az engedelmességre. Lemondani a saját erőnkről, de engedelmeskedni Istennek, reábizni magunkat az ő erejére: ez az erő titka.

Ti vagytok tanulm.

Ésa. 43: 10. olv. Bir. 6: 24–27

Gedeon, az erős férfiú, megtévedt. Hamis istentiszteletet állított be és félrevezette Izráelt. Pedig ő maga volt, aki lerombolta a bálványisten oltárát s kivágta a szent berket. Ime milyen gyöngé és tehetetlen az ember, milyen hamar lesz belőle megtévedt bűnös s milyen hamar lesz a hitvalló hittagadó. Ez így van mindenkor. Mi csak rettegve és imádsággal gondolhatunk arra, hogy nem estünk-e hasonló kísértésbe és nem tagadjuk-e meg azt az Istent, azt a hitet, aki mellett vallást tettünk. Kegyelmezz nekünk Uram.

De Isten szólt: ti vagytok az én tanuim és szolgám, akit

elválasztottam. Isten a maga tanubizonyosságainak és szolgálainak tart, akik tehetetlenek és gyöngék vagyunk. De ő azt akarja, hogy ilyen gyöngén és erőtlentül is bizonyosságot tegyünk felőle, az ő szolgálói legyünk. Ezt nem változtathatjuk meg: Isten választott bennünket erre, nem menekülhetünk e megbízás alól. Ebben a világban kell nekünk róla bizonyosságot tenni, tanuskodni felőle.

Mit jelent az ő tanuainak lenni? A tanu az, aki valamely dolognak az igazságáról kezességet vállal, azt bizonyítja és pedig úgy, hogy a maga életét és egész valóját állítja oda ez igazság bizonyítására. Az az igazság, amit nekünk bizonyítani kell, az: hogy Isten az Úr és kívül nincsen Isten. Milyen nagy dolog ezt hirdetni a világban, mikor ma mindenki bálványokat imád a saját keze és esze által készített bálványokat. Felséges dolog ma az élő Isten tanubizonyosságának lenni, de félelmetes és veszedelmes, el kell készülnie lenni arra, hogy a világ nem szívesen veszi és gunnyal, megvetéssel, üldözéssel fizet érte. Gondoljunk azokra, akik Oroszországban tesznek tanuságot Istenről.

Ezt azonban csak úgy tehetjük, ha saját magunk tudjuk először, hogy mit kell erről hinni. Hogy megtudjátok, hogy higgyetek nekem és megértsétek, hogy én vagyok az Úr. Ezt kell nekünk tenni, megtudni, hinni, megérteni, hogy Isten az egyetlen Úr a világon. Azért erőtelen a bizonyágtételünk, mert ebben van hiányosságunk. Ezt kell meglátni és Krisztushoz fordulni, hogy erősítse a mi hitünket.

A hűség áldozata.

Ruth. 1: 16—17.

Ismerjük a Ruth történetét. Hogyan került a zsidó család a moabiták földre, ahol pogányok laktak és hogyan házasodtak meg ott a fiúk, moabita leányokat véve el és hogyan indult el Naomi hazafelé férje és fiai halála után, mikor a vele maradó Ruth ezeket a szavakat mondta. Milyen csodálatos szavak ezek. Vajjon mi indította őt ezekre a szavakra, őt, aki pogány volt s aki a maga pogányságát feláldozta, hogy Naomival maradhasson. Milyen ereje lehetett a Naomi hitének, hogy ezt a pogány, idegen lelket meg tudta nyerni az igaz Isten félelmének.

Mi nemcsak azért vagyunk a világban, hogy itt éljünk, hanem azért, hogy itt Istenről bizonyosságot tegyünk s az ő nevét hirdessük. Mindenkinek, aki körülöttünk van, a mi révünkön meg kell ismernie Isten kegyelmét és hatalmát. Komolyan előttünk áll a kérdés: mit tettünk mi erre és mit tehetünk mi ezért? Hogyan élhettünk úgy, hogy erre alkalmasak legyünk?

Három dologra utalhatunk, ami a mi életünkben is előfordul. Isten nem adta meg mindenkinek azt, hogy messzire menjen a pogányok közé hirdetni az Igét, de mindenkit kötelez arra, hogy a világi pogányok között, akik közöttünk élnek, tegyünk bizonyosságot.

Az első, amivel így bizonyosságot tehetünk mások előtt, amivel a Naomi családja megnyerte Ruthot: az az élet volt, amivel

Ruth ebben a családban megismerkedett. A tiszta, szent, Isten törvénye szerinti és annak engedelmes élet sokakat megnyerhet Isten szolgálatának, akik tagadják, vagy nem ismerik őt. Ilyen élet folyik-e a mi családjunkban? Ha nem, nem dicsőítésére, hanem gyálázatára vagyunk Istennek.

A másik, amivel mások előtt bizonyosságot tehetünk: Isten igéjének szeretete, a tempom gyakorlása, az istentiszteletben való részvétel. Kinek kellene az olyan hit, amelyben még a hivei és hozzátartozói is csak külsőleg hisznek, ki hinne az olyan Istenben, akít a gyermekei megtagadnak és szavára semmit sem adnak? Minél jobban ragaszkodunk a mi hitünkhöz és minél jobban gyakoroljuk az Isten házáat, annál jobban tudunk bizonyosságot tenni Istenről.

És végül megnyerte Ruthot az a szeretet, amit Naomi szívében tapasztalt. Nem közönséges, érdekhajhászó szeretet volt ez, hanem az a szeretet, amelyet csak Isten gyermekei tudnak érezni mindenki iránt. A keresztyéneket ez a szeretet tudta ismertté és tiszteltté tenni a pogányok között mindenkor. Ez a szeretet abban gyökerezik, hogy ismerjük a Krisztus jótéteményét, hogy a Krisztus váltságában ismerjük Istent s mint a Krisztus testének tagjai nézzük egymást.

Ruth nem bánta meg, hogy Noémivel ment. A választott nép lett népe és az az ország, amelyet ez a nép várt, Isten országa befogadta őt.

A megutált áldozat.

I. Sám. 2 : 17.

Az Éli fiai szörnyű bűnt követtek el. Papok voltak, a főpap fiai, ők kezelték Izráel áldozatait és gonosz életük és visszaéléseik miatt az emberek megutálták az Úr áldozatait, vagyis nem áldoztak az Urnak, elszoktak az istentiszteletektől, haszontalannak és hiábavalónak ítélték azt, amit az Úr rendelt. A hitetlenség és istentelenség áradt el az Éli fiai miatt az egész Izraelen.

Szörnyű dolog ez, mikor az emberek előtt megvetett és utálatos lesz épen az, amit Isten parancsol, rettentő bűn, mikor valakinek a hibájából következik be ez az egyházban vagy a lelkekben.

Mikor állhat ez elő a világban? Lehetünk-e mi bűnösök ilyen nagy bűnben? Talán azt mondjuk, hogy nem lehetünk, mégis megtörténhetik, hogy miattunk Isten neve kárt szenved.

Ott vannak a gyermekeink. Reánk vannak bízva, úgy, mint Éli fiaira Izráel népe. Nem történik-e meg, hogy mi miattunk, ahelyett, hogy a gyermekeink, a családjunk jobban megismerné Isten, még jobban eltávolodik tőle? Nem történik-e meg, hogy a mi káromlásaink, hiábavaló beszédünk, gonosz és istentelen cselekedeteink miatt hiábavalóvá válik Isten beszéde számunkra? Hogy mi, akik Istenhez kellene őket vezessük, elvezetjük tőle, hogy a mi életünk példája megbotránkoztatja őket? Hogy megengedünk magunknak vagy másoknak olyan tetteket vagy szava-

kat, amelyek guny tárgyává teszik Isten félelmét? Rettentő felelősség ez.

Azt mondjuk, mi ilyenben nem vagyunk hibásak. De van más lehetőség is. Sokszor azt hisszük, hogy eltitkolhatunk a gyermekeink elől dolgokat, amiket mi megteszünk, de nem szeretnénk, hogy ők is megtegyék. Milyen sokszor megtörténik, hogy könnyelműen beszélünk szent dolgokról, hiu és léha szavakat ejtünk. Nem azt jelenti-e az, hogy bezártuk a gyermekeink s mások előtt az ajtót, amelyen Istenhez mehetne s megutáltattuk vele az Úr áldozatait.

Senki sincs, aki ebben hibátlannak érezhetné magát. Csak a kegyelemhez folyamodhatunk. Az Éli fiainak nem adott Isten megtérést, mert meg akarja őket ölni az Írás szerint. Mi folyamodjunk a kegyelemhez, hogy megtartsion.

Kire hallgassunk ?

I. Sám. 7 : 1—4.

Isten a gonosz és bűnös Éli helyett más prófétát választott magának, akit gyermekkorában hívott el: Sámuelet. Mint ahogyan Isten mindig elveti azt, aki alkalmatlan az ő szolgálatára és hűtelen hozzája s mást választ helyette. Isten előtt nem számít semmi emberi igény, egy gyermekkel is rendelkezhetik és megteheti, hogy az öregek, a tapasztaltak helyett, ha azok nem az Úrra hallgatnak, gyermekeket választ az ő akarata tudtulására.

Sámuelet nehéz időben állította Isten a nép élére. Isten ládája az Éli fiai gonoszsága miatt az ellenség kezébe került. Milyen rettentő csapás volt ez. Isten nem volt többé Izráel között. A szövetség ládája idegen kézen volt. Hosszú idő múlva és nehezen kapták vissza s akkor is le kellett tenni egy városban, nem lehetett még az Úr házába vinni. Izráel népe siránkozott az Úr után. Mi érezzük-e ezt a vágyakozást Isten kegyelme és Igéje iránt? Érezzük-e milyen szükségünk van rá, hogy nála nélkül nem élhetünk? Ime a gonosz és elpártolt Izráelben mégis van egy vonás, amiből tanulhatunk: vágyakoztak és siránkoztak az Úr után. Üdvös sóvárgás ez. Ezért kell nekünk is vágyakoznunk, nem a világ javai és a földi kincsek után. Ha Isten mellettünk van és ha Isten kegyelmét megérezzük, minden nehézséget el lehet viselni, az a mi legnagyobb bajunk, hogy nem tudunk igazán vágyakozni Isten üdvözlő Igéjére, hanem földi dolgokra vágyunk.

Ennek a sóvárgásnak van orvossága. Ha megtértek és elhanyagoltok a bálványokat, megszabadít az Úr. Nem az ma a világ-nak a baja, hogy szegénység, inség és veszedelem uralkodik a földön, hanem mindez azért uralkodik, mert nem térnek az emberek Istenhez. A veszedelemből való szabadulás egyetlen útja a megtérés. Nem azért kell megtérni, hogy ezzel megszabaduljunk, hanem azért, mert vágyunk az után, hogy Isten velünk legyen s mi ne tévelyegjünk önelküle. Hányjuk el a bálványokat, amelyekkel

tele van az életünk, amelyek csak gátolnak, csak elfordítanak az Urtól és térjünk meg hozzá teljes szívünkkel.

A zsidók hallgattak a szóra. Elhányták a bálványokat és csak az Urnak szolgáltak. Mi megtesszük-e ezt vagy a mi megtéréstünk csak a szavak és külső dolgok megtérése nem a szív megváltoztatása? Kérjük a megtérés ajándékát, hogy csak Istennek szolgálhassunk.

Ismertesd meg fiaiddal.

V. Móz. 4:9—11.

Ez az ige egy olyan eseményt juttat a zsidó nép eszébe, amelynek említésére egyszerre borzalom és félelem fogja el a szívüket, azt az eseményt, mikor ott állottak a Horeb hegyének a lábánál s az egész hegy tűzben égett az Úr megjelenésére. Abban a nemzedékben senki sem feledte el ezt a jelenetet, aki látta. De másik nemzedék nőtt fel és ezek már csak messziről, elbeszélni hallották ezt a dolgot. A harmadik és negyedik, nemzedéknél már megtörténhetett, hogy a szüleik el is felejtették megmondani neki, mi történt és lassanként feledésbe merült.

Sokszor történik így. Egy-egy félelmes és megdöbbentő esemény a mi életünkben még teljes erővel látszik, a következő nemzedék alig vesz róla tudomást. Így merül feledésbe az emberi élet sok nagy változása s így merül feledésbe Isten sok nagy tette az emberek életében.

Ezért parancsolja Isten: ismertesd meg fiaiddal, ami történt. A zsidó nép élete ettől az eseménytől kezdődik. Ennek nem szabad feledésbe merülnie. Ez a parancs nekünk is szól. A mi számunkra is van egy tény! Istennek egy ténye, hogy ő Krisztust adta életünk. Ezt mi tudjuk és ismerjük. Ezért tanítjuk erre a gyermekeket. De nem elégedhetünk meg azzal, hogy az iskolában tanítjuk, a szülők tanítsák meg gyermekeiket arra, hogy ez a felséges tette Istennek, a váltságról és kegyelemről szóló bizonyágtétel, ki ne haljon közülünk.

De ezt úgy lehet megtenni, ha saját magunk mindig emlékezünk erre, mikor mi is ott állottunk Isten valóságának felséges színe előtt: az ige hirdetések, az úri szent vacsora, a konfirmáció alkalmával. Ha Isten valóságát meglátjuk naponta az Igében, amelyet családjunkban együtt olvasunk s ahol együtt dicsérjük az Urat.

A legkisebb.

I. Sám. 15:10—11.

Ez a történet a Saul felkenetéséről szól. Sault váratlanul érte ez a megbízás, hogy Isten Izráel királyává kenette fel. Ugy indul el, hogy az egészen világi foglalkozásban van s mikor Sámuellel találkozik, az megrettenve ismeri fel, hogy Isten parancsa szól hozzája: ez lesz az, a kit én kiválasztottam.

Saul szabadkozik a megbízás elől. Az én nemzetségem a legkisebb Izráelben. De Isten nem ismer ilyen akadályt. Jézus azt

mondja: sok elsőből lesznek utolsók és sok utolsóból elsők. Isten választása és megbízása független attól, valaki kicsiny-e vagy nagy, gazdag-e vagy szegény. A korintusiak között többen voltak a szegények és megvelettek, mint ők, mégis Isten a világ nemtelenjeit választotta ki magának. (I. Kor. 1: 26—28.) Nem szabadkozhatunk Isten választása ellen. A legnagyobb kegyelmet a Krisztusban való váltságot Isten nekünk adta, akik gonoszok és méltatlanok voltunk.

De ez a választás engedelmességre és hűségre kötelez. Amint a kicsinységünk nem lehet ok arra, hogy Isten ki ne válasszon vagy hogy Isten megbízását elutasítsuk, ez a választás nem lehet ok arra, hogy elbizakodjunk, azt magunknak tulajdonítván. Sokszor a kicsiny ember először szabadkozik a megbízás előtt, de mikor megkapta, akkor elkevélyedik és magának tulajdonítja azt, amit Istentől kapott. Ez is kevélység és hitetlenség, mint a másik, ettől is óvakodni kell.

Eltávozott az Urtól.

I. Sám. 15: 10—11

A multkor láttuk Saul, amint szabadodik és tiltakozik Isten megbízása előtt, mert nagyon kicsinynek tartja reá magát, most látjuk Saul, amint a kicsiny emberből naggyá lett, az alázatosból kevély, a semmiből minden akart lenni. Ilyen az emberi élet útja. Így fenyegeti az embert a gőg és Isten ellen való lázadás.

Mi volt a Saul bűne? Ellenszegült Isten akaratának. Isten azt rendelte, hogy mindent, amit zsákmányolt, az ő oltárára tegye és Saul megengedte a népnek, hogy magának tartsa meg azt, ami Istené volt. Bizonyosan gyöngé volt a nép kéréseivel szemben, nem tartott ki határozottan amellett, amit Isten parancsolt neki s most az egész népet veszedelembe sodorta. A bűn nemcsak azt pusztítja el, aki elköveti, hanem az rendesen magával ránt másokat is.

Ezért mondja ki az ítéletet Isten: megbántam, hogy Saul királlyá tettem. Milyen hamar bekövetkezett a fordulat a Saul életében. Bennünket is fenyeget ez. A mi hűtlenségeink miatt is megbánhatná Isten, hogy elfogadott bennünket. Bűneinkkel százszor megbántottuk őt és kevélységünkkel százszor elszakadtunk tőle. De egy út van még, ami Saul előtt is nyitva állott: a megtérés és bűnbánat útja. Ha Krisztushoz fordulunk, ő el tudja fedezni vétkeinket, mert eleget tett értünk.

I. L.

Az Ó-Szövetség a vallástanításban.

(Vázlat a bűneset történetének tanításához)

Már az ó egyházban is bukkantak fel itt-ott törekvések, melyek különböző szempontok miatt az Ó-Szövetséget a keresztyén egyházból ki akarták közsíteni. (Marcion.) Az egyház e törekvéseket természetesen erélyesen visszautasította. Ma azonban nemcsak elszigetelt részlet jelenségeket látunk ebben az irányban, hanem egy egységes *világnézetet*, melynek nagy számmal akadnak hívei az „egyházi” és nem „egyházi” egyének között egyaránt. Egyelőre még csak Németországban folyik intenzív küzdelem az Ó-Szövetségnek a keresztyén egyházból való mellözése érdekében, de már más országokban, így nálunk is, tapasztalható, hogy igen sokan helyeslik ezt a küzdelmet, *rokszenveznek* vele és csak egy hasonló nemzeti felbuzdulás, vagy zsidóság elleni gyűlöletfellobbanás kellene ahhoz, hogy ez a szerencsétlen harc nálunk is megkezdődjön.

Ez a harc, vagy a vele való rokonszenvezés a *theológiai tudatlanság* eredménye. Nem beszélve a régi liberális, modern pozitív theologia képviselőiről, vagy a theológiailag egyáltalán nem képzett vallástanítókról, akiknél ily dolgon nem lehet csodálkozni, fiatal, a dialektikai theologia szellemén nevelkedett, de a theológiáról kikerülve theológiai tudománnyal egyáltalán nem foglalkozó és így a modern szellemi áramlatok áldozatául esett lelkeszek ajkáról hallottam, hogy az „ó-testamentum iránti harc teljesen jogosult, indokolt és szükséges. A zsidóság a keresztyénség legveszedelmesebb ellensége és ha az ó-szövetségi történeteket, a „választott nép” történetét tanítjuk, akkor mi is tulajdonképp a zsidó nacionalizmus szolgálatában állunk”.

Szögezzük le azonnal, hogy e véleményben van valami igaz! Tényleg a legtöbb ó-szövetségi vallástanítás, ha nem is áll „a zsidó nacionalizmus szolgálatában”, de mindenesetre *nem sokban különbözik a zsidók vallástanításától. De ha nem különbözik, akkor tényleg veszedelmes az Ó-Szövetség használata, mert a keresztyén szempont sohasem lehet azonos a zsidóság szempontjával. A keresztyén vallástanításnak keresztyén, krisztusi érdekeket, nem pedig zsidó érdekeket kell képviselnie.*

Ez a helyzet azonban — ismételjük — a *theológiai tudatlanság eredménye*. Ezerszer hallottuk a theológián az Ó-Szövetség *igazi* jelentőségét, rendeltetését, de a *gyakorlatban* elfelejtkezünk róla.

Az alapvető hiba, amely vallástanításunkat valóban eredménytelenné teszi, sőt „zsidó vallástanítássá” süllyeszti az, hogy a legtöbb vallástanító még ma is azt a szerencsétlen „theológiai” nézetet vallja és az ó-szövetségi történeteket aszerint is „kezeli”, hogy a történeteknek *kizárólagos* célja a vallástanításban velük és bennük a jó és rossz hatalmát, követésre méltó vagy kerülendő példáját szemlélteti.

Minden vallástanító tudja, hogy a vallástanítás célja nem „anyagtanítás”, hanem a gyermeknek az Isten szolgálatába való állítása, Isten hívásának a gyermekhez való eljuttatása. Ezt a célt azonban azzal a régi naiv módon gondolja elérhetőnek, hogy a történetekkel (mert sokszor az új-szövetségi történetek is ezen sorsra jutnak) meg kell tanítani a gyermeknek, hogy mi a jó és mi a rossz, mert hogyha a gyermek megismeri a jó szépségét, igazságát, a rossz rutschát, akkor életében *követni fogja a jót és kerülni a rosszat*.

A bibliai történetek eszerint a felfogás szerint a jó és a rossz szemléltetésére valók. A tanító a történet kapcsán rámutat arra, „ez jó, ez rossz, te a jót kövesd, a rosszat kerülöd, különben Isten megbüntet, mert Isten csak a „jó embereket“ (!) szereti“ s azt gondolja, hogy ezzel közelebb vezette a gyermeket Istenhez ! Holott nem vezetett semmit ! A bibliai történetek ily irányu tanítása, „elmélyítése“ teljesen hiábavaló, értéktelen egyszer a *gyermek*, azután az *egyház*, végül *Isten* szempontjából.

A gyermek szempontjából azért, mert ez a felfogás nem számol a bün rettentő valóságával. Nem számol azzal, hogy ez „az eredendő bün az emberi természetnek oly mélységes, gonosz romlottsága, hogy értelmünkkel fel sem is foghatjuk“. (Smalk. cikkek.) Azon skolasztikus tévelygés hibájába esik, mely szerint „az embernek helyes gondolkodása és jó akarata van, szintügy, hogy az embernek szabad akarata van cselekedni a jót, kerülüni a rosszat“, szintügy, hogyha az ember megteszi mindazt, ami töle telik, bizonynyal megnyeri Isten kegyelmét“. (U. o.) „Ezek azok a pogány tanok, melyeket mi nem türhetünk.“ (U. o.) De nemcsak „pogány tanok“; a bün rettentő reálitásával való nem számolás a gyermek *lelki sötétségben* való maradását eredményezi. Ezerszer megláthatta a jót és megirtóztatott a rossztól, Pállal szölvá mégis nem a jót fogja cselekedni, amit *akar*, hanem a rosszat, amit nem akar. Mert lelke, teste a *bün foglya*. Ennek a bünnek erejét emberi eszközökkel, értelmi tudással, szemléltetéssel, intéssel, buzdítással, erkölcsi tanulságokkal, „ilyenek legyetek“ felhívással megtörni nem lehet. Már pedig ha a bün erejére a vallástanítás nincs hatással, értelmetlen. Mivel pedig ez a felfogás minden gyöt-rödéstől, kintól mentesíti ügy a gyermeket, ami nélkül nem tud az evangéliumhoz jutni, mint a tanítót, akinél a vallástanítás a végén egy jól begyakorolt mesterséggé sülyed, eredménytelené teszi a munkát, a gyermek lélekben egyre jobban eltávolodik Isten dolgaitól és egyre mélyebben kerül bünei tengerében.

Az *egyház* szempontjából azért, mert ez a tanításmód *feleslegessé* teszi az Ó-Szövetséget és így az *egyház*at egy olyan alaptól fosztja meg, ami nélkül *nincs* *egyház*, mert az ó-szövetségi kijelentés az üdv történet elengedhetetlen *első* része, ami nélkül *csonka*, *befejezetlen*, *értelmetlen* az új-szövetségi kijelentés is ! Feleslegessé teszi, mert ha az ó-szövetségi történetek kizárólag a jó és rossz szemléltetésére szolgáló *példák*, akkor ezeket a példákat *mással* is lehet helyettesíteni. pl. a nekünk annyira fontos *magyar történelem* is. Ezt hangsúlyozzák ma *teljes joggal* Németországban ! A német keresztlyének ez alapon követelik az Ó-Szövetség kidobását és a nemzeti, erkölcsi ideáloknak : a jósnak, vitézségnek, hőssésségnek, akaraterőnek, felebaráti szeretetnek stb. a nemzeti mult a német mítosz és történelem alakjain való szemléltetését. Nincs-e igazuk ? Minek *zsidó* vallástörténettel kínozni hét éven át a gyermekeket, amikor a jó és gonosz hatalmát magyar vallástörténettel és történelemmel is szemléltethetjük ? Találunk ott böven *erkölcsi szemléltetőanyagot* és tanulságot ! Nem szemléltethetjük Zrinyin a bátorság „erényét“, tehát a „követendő jót“, Szolimánon a kapzsiság, hatalomvágy bünét, a „kerülendő rosszat“, Mátyáson az igazságot, Caraffán a kegyetlenséget stb. ?

De az *egyház* szempontja alá tartozik nem utolsó sorban az a súlyos kérdés is, hogy e módszer mellett *miben* különbözik a *keresztlyén* ó-szövetségi vallástanítás a *zsidókétól* ?

A harmadik és legfontosabb *Isten szempontja* ! Isten nem azért adta az ó-szövetségi Kijelentését, hogy erkölcsi szemléltetőanyag legyen, Isten nem „erkölcsi tankönyvet“ adott vele a kezünkbe, hanem az *üdv útját* jelentette ki benne. Mi Isten üdvterve ? Izrael kiválasztása (partikuláris szövetségkötés), a kiválasztott nép bukása, egyetemes kiválasztás (univerzális szövetségkötés) a Krisztusban. Vagyis a Szent Írás könyvei a Genezistól a Jelenések könyvéig Isten *következetes üdvtervét* tüntetik fel, még pedig az Ó-Szövetség mint előkészítés, ígélet, törvény, az új-szövetség *bevégzés, beteljesedés, evangélium*. A *központ Krisztus, mint Megváltó, Ő reá utal az Ó-Szövetség, Benne jelenik meg az Új Szövetség*. Az *üdvterv tehát megcsonkíthatatlan egész, sem az Ó, sem az Új-Szövetség egymástól el nem szakítható, egyik a másik nélkül értelmetlen, csonka*.

Isten Kijelentése *ma* is érvényes. Az *üdvterv ma* is Isten terve. Ami

azt jelenti, hogy a gyermeknek az ó-szövetségi történetek tanulásánál nem „követendő példát” kell látnia, hanem a neki adott törvény rettetés kötelező hatalmát, a zsidó nép bukásában az ő bukását, mert képtelen a törvénynek eleget tenni, lássa meg, hogy Isten előtt elesett, bukott, elátkozott teremtés. De lássa meg az új-szövetségi történeteken keresztül, hogy ott áll Krisztus, a Megváltó, Aki érte jött és az ő bűneit vállalt keresztalált, Isten *Krisztusért* könyörületet iránta és kegyelmébe fogadja, ha hisz Ő benne!

Nem lehet tehát kisémmizni az Ó-Szövetséget a vallásitanításból, mert az nem példák, szimbólumok, tanulságok, szemléltetések céljából adatott, hanem „Krisztusra vezérítő mester”, az üdvtörténet kiszakíthatatlan része, amely nem helyettesíthető semmiféle történelemmel! Nem *zsidó vallástörténetet tanítunk tehát, hanem keresztényen szempontból, az evangélium szemüvegén keresztül nézzük az Ó-Szövetséget, mint Krisztushoz vezető utat.*

Mit jelent ez a gyakorlatban? Egy példán szemléltetjük. A vallásitanító megtanította a teremtés és a bűneset történetét, rendesen úgy, mint egy szép mesét, mert „kicsi gyermekekről van szó”, amit a gyermekek talán elhíthtek, de a vallásitanító rendesen nem! Ha megtanította a történetet és nem elégedett meg ennyivel, „elmélyítette” olyanformán, hogy felhívta a gyermekek figyelmét: „ti legyetek jó gyermekek, ne legyetek rosszak, engedetlenek, ne hallgassatok a kigyóra, hanem engedelmeskedjétek szüleiteknek, tanítóitoknak és szeressétek a templomot meg az iskolát”. Ez mind nagyon szép, lehet, hogy a gyermekek jól megtanulták, szépen feleltek és a tanítót megdicsérték, „szép és eredményes” vallásitanításáért, de a gyermek, ha csak egy kicsit is gondolkodott felette, joggal töprenghetett afelett, hogy miért kellett ezt a mesét megtanulnia, mikor úgyis eleget fel a kigyótól! A történet csonkán maradt, a legfontosabb: az *üdvtörténet kimaradt* belőle, a levegőben lóg az egész!

Az üdvtörténet alapján arra hívjuk fel a gyermek figyelmét: e történetben Isten (és nem mi, mert Ő üzen) három dologra figyelmeztet, az Ő *mindenhatóságára; a bűn rettetésére, a mi elesettségünkre, végül Krisztusban való megmenekülésünkre.* Ezt a három dolgot kell előtte érthetővé tenni: érezze meg Isten hatalmát, szuverén jogát; saját bűnei súlyosságát, kárhözását, Isten ítéletét és lássa meg Krisztust, Akinél egyedül van megmenekülése, mert Istennek *iránta* érzett haragja csak Krisztusnál szűnik meg az Ő érdemeért. Tehát ne azt tanítsuk neki, hogy „legyen jó”, úgyis minden gyermek annak tartja magát, — ne csináljunk erkölcsi tanítást, hogy „hallgasson mindig Istenre”, mert erre természetlő fogva képtelen. *Ellenkezőleg*: vezessük rá, hogy milyen *rossz*, hogy bűnnel átitatott minden szava, tette, gondolata, érzése. Vezessük rá arra, hogy *nem tud* Istenre hallgatni, akárhogy akar is és *nem tud* Isten egyetlen követelésének sem eleget tenni. Vezessük rá, hogy emiatt ő egy nyomorult senki, egy megalkozott Ádám, hiábavaló imádsága, vallásitanulása, minden igyekezete arra, hogy „jó” és „engedelmes” legyen, ha csak oda nem menekül Krisztushoz, Akinék érdemeért Isten azt mondja neki: „te nyomorult bűnös vagy, de ha hiszel az Én Fiamban, *Erte* nem nézem a te bűneidet”.

Hogyan történhetik e három momentum felmutatása? Az *első* pontnál a hangsúly azon van, hogy mivel Isten teremtett minket, feltétlen nélkül az Ővéi vagyunk és az Ő szavára kell hallgatnunk. Még az állatok is figyelnek és engedelmeskednek gazdájuk szavára (Ézsaiás 1:3, Jer. 8:7), mennyivel inkább kell engedelmeskedjünk mi a mi Megtartó és gondviselő Atyánk szavaira! Ily módon vezetjük a gyermeket annak meglátására, hogy ő Istené és *egyetlen feladata: Isten parancsának hallgatása.*

A *második* momentumnál arra kell törekedjünk, hogy a gyermek előtt világosan álljon a *bűn rettetésége.* A bűn benne van már az „ártatlan” kisgyermekben. Említsük meg, hogy már a csecsemő sokszor ok nélkül sír, mert valami nem tetszik neki; mikor nagyobb lesz: mindent magának akar; mikor beszélni tud, megjelenik az *első hazugság*; majd lopás, csavargás, lustaság is és így tovább. Feltétlenül ki kell ábrándítani a gyermeket abból a naiv hitből, hogy ő jó, még ő jó, még a mindig jól tanul, jól viseli magát, akkor sem jó, mert ezer alakban kísérti őt is meg a bűn naponta, óránként, vagy még gyakrabban! És vezessük rá Istennek emiatti *szörnyű haragjára.* Vezessük rá, hogy

Isten nem a „jó Istenke“, akihez csak imádkozni kell s mindent megad, hanem a *rettenetes Isten*, aki sokkal jobban haragszik rájuk, mint apjuk, amikor valami rosszat követnek el!

A *harmadik* momentumnál arra kell rámutatnunk, hogy Isten, Aki Ádámot oly rettenetesen büntette, a *gyermekre is kimondja ítéletét*. Azonban ennek az ítéletnek elviselésére Isten szeretetből Krisztust küldte el. Neki kellett a gyermek bűnei miatt a kereszthalál borzalmait elszenvedni, Krisztus így teszi jóvá, amit mi elrontottunk. Ezért az odaadásért Isten nem számítja be bűneinket, sőt Szent Lelkével ajándékoz meg, hogy általa Neki tetsző életet folytathassunk. Viszont ezért az ő élete *teljesen* Krisztusé.

Amikor a gyermek ezeket meglátta, megértette az Ó-Szövetségnek ezt a mese gyanánt kezelt, holott csodálatos valóságon alapuló történetét. És ha a tanító is így vezeti a történet tanítását, maga is rájön arra, hogy az ó-szövetségi történeteknek *nélkülözhetetlen, pótolhatatlan üdvtörténeti jelentőségük van a mai élet számára*, mert általuk látja meg a gyermek, hogy ósidóktól kezdve az emberiség számára egy magasabb lét és ország áll nyitva; hogy felette egy Isten, csodák, kegyelem, irgalom, igazság Istene uralkodik, Akinek szent akarata van, amelyet mindenképen érvényesít, *amely szemben áll a bűnnel* és amely büntet mindaddig, míg igazi megbánást nem lát. Úgyszintén általuk kell felmutatnunk, hogy a vallás kapcsolódik össze az erkölcsi cselekedetekkel, társadalmi igazságokkal, de a zsidó nép között mint vált az egoizmus és törvény vallásává, mely újból és újból kihívta Isten ítéletét és végül az „idők teljességében“ Krisztus elvetette, hogy hozott szabadságát Isten minden gyermekéhez eljuttassa . . . Ha az oly sokat szidalmazott ó-testamentumi történelmet ily értelemben tanítjuk, világossá válik, hogy a „*raja keresztül húzódó isteni üdv akaratot egyetlen más anyag segítségével sem tudjuk a gyermeki lélekhez jobban eljuttatni és a gyermeki értelmet jobban felébreszteni azíránt, amit Jézus hozott, mint az Ó-Szövetség-Kijelentéstörténetét által.*“ (Selling: Abschaffung des Alten Testaments? . . .

Kliss Béla.

a) *A keresztyén ember magatartása.* Eddigi fejtegetésünkben elég részletesen ismertettük a dialektikai theologia felfogásában az állam lényegét, hogy ezzel annál biztosabb alapot nyerjünk a keresztyén ember magatartásának megértéséhez és meghatározásához. Láttuk, hogy az állam Isten rendelése a bűn miatt, pillérei a hatalom, jog és erő. láttuk az embert, mint a *nép* tagját az államhoz való viszonyában. Most végig megyünk azon a fejtegetésen, amit Brunner az Etikájában a cselekvő keresztyén, a cselekvő államban címen foglal össze.

A keresztyén ember magatartása az államban aktív, cselekvő magatartás. Bár befelé az állam abszolutisztikus, kifelé imperiálisztikus törekvése a keresztyén ember előtt az államot gyanússá teszi, magatartása mégsem lehet negatív. Brunner határozott kálvini alapon állva hangoztatja, hogy az állam nemcsak a bűnösöknek, hitetleneknek adott isteni gondviselésnek is eszköze, mellyel Isten a keresztyén embert is védi, az ő igazságtalanságának is korlátot állít, tehát nemcsak az ember bűnét, hanem Isten kegyelmét is megismerjük benne. A keresztyén ember munkája az államban részvétel az Isten fenntartó munkájában. Ez a munka az államban, mint szolgálati rendben folyik. A munka rendeltetése nem az állam fenntartására, hanem az isteni feladat elvégzésére, a felebaráti kötelesség teljesítésére irányul. Amikor az állam ezt a feladatot elfelejtve öncélúvá lesz, a keresztyén embernek az a feladata, hogy az államot erre az isteni szolgálati feladatára emlékeztesse és az államabszolutizmus ellen tiltakozzék.¹

b) *A keresztyén ember és az államkormányzati elv és forma.* Az általános elvi résznél már kifejtettük, hogy az állam Isten adománya és mint ilyen, az Isten akaratára meghatározása alatt áll. Az isteni akaratnak legfőbb megnyilvánulási tere az államkormányzat. Mi az államkormányzatnak az elve? Az államot nem lehet a „szeretet“ törvénye szerint kormányozni, de még az „igazság“ sem lehet államkormányzati elv. De mivel az állam Isten adománya és mindig Isten parancsa alatt kell állania, ezért az igazi állami kormányzat abc-jéhez tartozik, hogy ha nincsen meg a kormányzat erkölcsi alapja, az állam szétesik. Ennélfogva mind a maga egészsége, mind a polgárok erkölcsi ereje megköveteli, hogy az állam maga igaz legyen. A kormányzati elvet két vonás és feltétel határolja el: egyik befelé, másik kifelé; befelé a *nép jóléte*, melynek alapja a vallásos alapon nyugvó felelősség, éppen ezért az állam nem jelenthet vallási közömbösséget, kifelé a *népek közötti igazság* és az emberiség *jóléte*, mely egyúttal elhatárolása az állam hatalmi politikájának.

Mi a keresztyén ember kötelessége? Az, hogy teljes erejével harcoljon e két törekvés érvényesüléséért. Hogy az erkölcsi igazság követelménye az adott helyzetben milyen módon irányítja az állam elhatározását, az nem egyedül az államférfi és nem egyedül a nép jóakaratótól, hanem egyúttal a történelmi helyzettől is függ és az állam cselekvésének a legteljesebb felelősségben kell történnie. Az állam cselekvésének is szüksége van megbocsátásra és isteni vezetésre, ezt azonban speciális esetekre alkalmazható törvénybe foglalni előre nem lehet, ezért az államnak mindig keresnie kell a pillanat isteni parancsát.²

¹ Brunner, i. m. 446–448. old.

² i. m. 440–452. old.

A kormányzati felelősség illetékességi elosztása az *államforma*. Haladjunk át röviden ennek a kérdésnek az átvizsgálásán is, főképpen azért, mivel manapság az államokban a legsúlyosabb harcok éppen az államforma körül folynak.

Ma úgy a feudális-monarchisztikus, mint a demokratikus parlamentáris forma válságba jutott. Hogy melyik államforma a legjobb, azt a priori eldönteni nem lehet, csak a konkrét helyzetből. Az az államforma a legjobb, amelyik az adott helyzetben az állam céljának legjobban megfelel. A cél követelményének irányvonalai: az államforma biztosítsa a kormányzati elv szerinti szakértelmes vezetést és teremtsen meg a nép egyes tagjai között a lehető legmélyebb kapcsolatot.

A szakértelmes vezetés követelményének inkább az egyeduralom, vagy a több hatalommal felruházott kevesek uralma felel meg, a népközösségi célt viszont az általánosan és egyenlően megosztott felelősségen nyugvó uralom biztosítja. Tehát sem az abszolút egyeduralom, sem a feltétlen demokrácia nem tudja a kormányzatban mind a két követelményt szolgálni. A relatíve legjobb államforma a két szempont lehető kiegyensúlyozódásában van.

Hasonló eredményre jutunk, ha a két követelményt a bűn szempontjából nézzük. A bűn miatt jobb az egységes, erőteljes, fölényes hatalommal rendelkező egyeduralom, mely nem oszlik sok érdekeltségre. De az abszolút egyeduralom a bűnből jövő hatalmi egoizmus miatt anarchiává fejlődik és démonivá fajul, tagjait kiskorúsítja, amit a demokráciával kell kivédeni. Az abszolút demokrácia viszont elfelejti, hogy az ember rossz s uralma csöcselékszerűséggé fejlődik anarchiává fejlődik. Kétségtelen, hogy egy kormányzat minél inkább a nép szavazatától függ, annál gyengébb és a tekintélyigényt nem tudja kielégíteni, a felelősség is illuzórikussá válik. Ebből azonban nem következik, hogy a „Führer“-ség volna a legjobb kormányzati forma. Ennél is nagy a visszaélés kísérte, a nép kiskorúsításának veszélye és az általános felelősség megszűnésének lehelősége.

Az államkormányzati forma kérdését tehát általánosan, a különös történelmi körülményektől elválasztva megoldani nem lehet. Mint alapelvet az előbbi két alapelvet és azok követelményeinek kölcsönös határolását, a „közep“-et kell szem előtt tartani. *A keresztyén ember feladata az, hogy őrkdjék egyrészt a tekintély, másrészt a közösség érdeke fölött.*³

c) *A keresztyén ember és az állam életmegnyitvánulását.* A keresztyén ember magatartását az államban az állam lényegének két szempontja alatt kísérjük végig: a keresztyén ember a hatalomhoz és a joghoz való viszonyában. Az állam befelé irányuló hatalma, amint azt előbbi elvi fejtegetéseinkből láttuk (lásd IV. rész, II. I. c. pontját) az állam lényegéből folyó szükségképpeniség, ami alatt a keresztyén ember nem lázadozhat, hanem el kell fogadnia, de a kifelé irányuló hatalmi kérdés, vagyis a *háború* kérdése, már súlyos etikai kérdés, amivel röviden foglalkozunk kell és meg kell ismernünk a dialektikai theologia tanítását.

Hogy a háború kérdésének helyes megoldását meg lehessen találni, Brunner szigorú különbséget tesz a háború, mint mindenkori (zeitlos) és mint idői aktuális kérdés között. A kérdés lényege egészen másképpen mutatkozik egyik és másik felfogásban. A háború, vagyis az államnak az a mindenkori készsége, hogy politikája szükségesnek ismert célját minden eszközzel megvalósítsa, amíg jogának jobb védelmet nem talál, hozzátartozik az állam lényegéhez. Minden állam, amelyik függetlenségét nem akarja vagy nem tudja a végsőkig védelmezni, eleve elveszett. Az állam önvédelmének ezt az elemi jogát, — a háborút, — csak az állam létezésének tagadása alapján lehetne etikailag kétségbevonni. Az elvből való feltétlen pacifizmus azonos az anarchiával, szektás utópia. Aki az államot szükségesnek tartja, szükségesnek kell tartania a háborút is. A más erőszakjától csak a saját ereje védi meg. Egészen másképpen néz ki a kérdés, ha a háborút, mint aktuális kérdést vizsgáljuk. Megbocsáthatatlan könnyelműség volna — mondja Brunner — fundamentális megváltozása után, csak a mult alapján kimondani a háború igazolását. A keresztyén embernek nem a multban, hanem a jelenben kell élnie. Eppen a keresztyén embernek kell tudnia, hogy a mai háború materiális, vi-

³ Brunner, i. m. 452—455. old.

tális, lelki és szellemi javakat széttörő gépezet, hatalmas érvágás, mely egy nép vérének a javát semmisíti meg, a régi férfi erényektől távol álló technikai ügy, győzőre és legyőzöttre nézve egyaránt kiszámíthatatlan szerencsétlenség, a népek valóságos öngyilkossága, úgy, hogy a háború a mai kolosszálításában mint valamirevaló funkció túlélté magát. Ha valaki valamilyen igazabbrendnek a helyreállítását egy általános világégestől, háborútól várja, politikai elméjében szenved. Harc mindíg lesz a népek között és ezt a harcot mindig brutális eszközökkel folytatják, de a háborúnak ezen eszközök között nincs többé helye. Ennek a harci eszköznek az eltörlése az emberi kultúra egzisztenciális kérdése . . . A háború szükségképpeniségét a történeti gondolkozásból azért sem lehet igazolni, mert a történelem éppen a népek bizonyos fokú gazdasági és kulturális egységét teremtette meg s éppen ennél fogva a háború legyőzésének objektív érdeke sokkal nagyobb a nemzeti érdeknél. Hogy ez az objektív érdek érvényesülhessen, Brunner nem sokat bánja, ha talán az egyes néptörzsek jogos érdekét kell ezért ár képpen fizetni. Az egyetlen reális politikának azt tartja, hogy dolgozni kell egy minél nagyobb egység összehozásán és kialakításán. Ehhez az alapot az egységet már kifejező nemzetközi jogban látja. Ez azonban még nála is csak alap és nem megoldás, mert a megoldás lehetőségei ehhez még nem alakultak ki. Hogy háború nélkül miképpen lehetne a nemzeti egyensúlyozódást megtalálni: „wissen wir nicht“ nem tudjuk.

Bár nem ennyire veszélyes, de nem kevésbé fontos a másik kérdés: a keresztyén embernek a büntető joghoz való viszonya.

Amíg lesz ember, aki felebarátját jószántából nem hagyja békében, szükséges, hogy a társadalom a jogsértő erőszakjával szemben erővel védekezék. Ennek a védelemnek a szükségképpeniség nem kérdés. A kérdés az, hogy ez *hogyan* történjék és vajjon a büntetés tényével betöltötte-e feladatát. Brunner világosan látja a hibáját annak az utilisztikus és ideálistikus büntető eljárási felfogásának, mely részben a megtámadott biztonságát és a bűnös megjobbítását és a megfélemlítést tartja szemelőtt, de a bűnhődés szempontját nem érvényesíti. Az erköcsileg teljesen tönkre nem jutott ember bűnéért bűnhődni és vezekelni akar s a jogászok erről elfeledkezve, a büntetőjogban csak a biztonságnak, megfélemlítésnek és megjobbításnak utilisztikus szempontjait érvényesítik, ami által az egész jog elveszíti vallásos háttérét s ezzel hivatását. Az isteni igazságosság és ítélet értelmetlen dolog volna, ha a jog a bűnhődés szempontjának érvényesítéséről lemond. Ha az egész büntetőjog nem helyezkedik a bűn és a bűnhődés meghatározó szempontja alá, akkor az egész eljárás irgalmatlan farizeizmussá válik, mert a vétkeket kiszakítja a bűn összefüggéséből, a vétkesnek ugyancsak bűnhődnie kell vétkéért, de aki a bűn nagy összefüggésében a legnagyobb és legelső bűnös, kiesik a számításból. Ez a nagy bűnös: a társadalom, amelyik brutális gazdasági rendjével, gondoskodása hiányával, lehetetlen viszonyaival, szívtelenségével és szeretetlenségével valósággal tenyészti a gonosztettet. Miképpen érvényesíthető a büntető jogban ez a követelmény és miképpen kapcsolható össze a más követelményekkel? Azáltal, hogy a társadalom a bűnös megbüntetési módjában vele együtt bűnhődik bűneiért. A társadalom az áldozat által, amelyet a büntetés rá is ró, megemlékezik saját bűnéről. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a társadalom akkor bűnhődik, ha a véték előidézésében elkövetett mulasztását amennyire csak tudja, jóváteszi, az ilyen büntetőnevelés érzékenysége által megfélemlíti és tartóssága által ártalmatlanná teszi a vétkeket, a vétkes pedig ennek a kényszernevelésnek aláveti magát. Ennek a felfogásnak a keretén belül a halálos büntetésnek nincs helye, nem azért, mintha az államnak nem lehetne ezzel a jogával bizonyos körülmányek között élni, hanem azért, mert ez a felfogás a halálos büntetést a gyakorlati megszűnésig korlátozza.

A büntetőjog terheltsége — állapítja meg végül Brunner — a katolicizmus fogi felfogásából származik, mely elsősorban a dologra, a tárgyra, a „res“-re és nem a személyre s ismét elsősorban a vagyon védelmére, nem pedig a közösség érdekére van tekintettel.⁴

*

⁴ Brunner, i. m. 455—469. old.

Amint láttuk az egész fejtegetésben, a dialektikai theologia az államról és a vele kapcsolatos részkérdésekről való felfogásában két tévedés ellen fordul különösen, egyrészt a tétlen nyugalmas konservativizmus és a rajongó radikálizmus ellen. Egyik a hamis világiasság, másik a világtól való hamis elkülönődés. A dialektikai theologia megkísérli megérteni, hogy mit jelent úgy politikát űzni, hogy abban is Jézus Krisztus legyen az Úr. Megtanít arra, hogy bár a keresztyén ember is bűnös, aki legjobb akarata mellett sem tudja cselekedni az igazán jót, de mégis meg kell mutatnia, hogy a politikában való tevékeny részvétellel, a felebarát javával vagy bajával komolyan törekszik, a szeretet parancsát komolyan veszi. Ez a követelmény — elgondolása szerint — nem „keresztyén“ vagy „vallásos“ politika, hanem tevékeny keresztyén szolgálat, bátran és józanul és felelősségteljesen Isten akarata teljesülé-
stéért és a felebarát javáért.

Dávid Gyula.

Vasárnapról vasárnapra.

— Vásárhelyi János prédikációs kötete. —

Egyházi irodalmunknak minden évben egyik jelentős eseménye az, amikor Vásárhelyi János prédikációs kötete megjelenik. Eddig szinte minden esztendőben rendszeresen megjelent egy kötet, amely a szerzőnek legújabb és legaktuálisabb beszédeit tartalmazza. Különösen jellemző volt mindig ezekre a kötetekre az, hogy a valóságos igehirdetésből keletkeztek, tükröztvén mindig nemcsak azt, hogy milyen az a gyülekezet, amelyhez a szerző, mint igehirdető szólott, hanem azt is, hogy magának az igehirdetőnek milyen újabb kérdések merültek fel a lelkében, milyen új szükségeket látott meg, az egyház életének és a keresztyén életnek melyik és milyen oldalai tűntek fel előtte, amelyeket a gyülekezet elé akart vinni az Ige világosságában s milyen irányban haladtak a szerző olvasmányai, amelyeknél hiven követte azt az elvet, hogy a lelkipásztor olvasmányaiából, lelki és szellemi gyarapodásából a gyülekezetének van elsősorban joga kivenni a részét s az igehirdető tanulmányai arra való, hogy azok igehirdetését meggazdagítsák és meggyarapítsák. Látni fogjuk majd, hogyan értelmezi a szerző ezt a kötelezettséget s hogyan világítanak rá a szerző igehirdetői egyéniségére és keresztyén teológiai felfogására azok a kérdések, amelyeket igehirdetésében tárgyal és a mód, ahogyan azokat tárgyalja. Minden prédikáció tulajdonképpen önvallomás, nemcsak valami tanító elmélkedés, hanem bizonyágtétel afelől, hogy mi az igehirdető hite, felfogása, teológiája s ebben az ismertetésben éppen ez az, ami legjobban kell, hogy érdekeljen bennünket, ha a kötetet a teológiai szempontok szerint akarjuk vizsgálni.

A kötetben 63 prédikáció van, egy teljes egyházi évkörre, amelynek textusait a perikopa szerint válogatja össze nagyrészt. Ezek közül a katolikus perikópát használja 23 esetben, más textusválasztást végez a többiben. Az ünnepköröket jól kihasználja így és nincsen olyan ünnep, amelyre több beszédben is ki ne terjeszkedne. A perikópális textusválasztásnak tényleg megvan az az előnye, hogy az igehirdetést nagy kérdéscsoportokhoz köti s nem aprózza el egyes apróbb kérdések köré. A katolikus perikópa-rendszer erre különösen alkalmas, mert a legtöbb esetben az ünnep tárgyát képező eseményről szóló bibliai történetet veszi fel. Sokszor nagy szükség is van erre, sokszor lehet érezni annak hátrányát, hogy egy egész karácsonyi prédikációsor elhangzik

anélkül, hogy a gyülekezet a karácsonyi történetet hallotta volna, vagy még inkább előfordulhat ez az eset nagypénteken, vagy áldozócsütörtökön. Viszont ez a textusválasztás az igehirdetést tulságos általánosságban tartja, az ünnepi alkalomnak mintegy csak a külső vonásaiba vezet be, de nem enged belenézni annak legmélyebb kérdéseibe s foglalkozni éppen a legsúlyosabb problémáival.

A Vásárhelyi János igehirdetői egyéniségét és theologiai fel fogását ezek a beszédek hiven tükrözik. Vásárhelyi János igehir detésében a mindennapi emberhez szól. Kedvenc kifejezése, amelyet annyiszor használ s amelyet sorozatos, másutt megjelent elmélke déseinek címétül is választott: az élet. Az élet alatt a mindennapi, bajoktól, gondoktól, kísértésektől megtámadott létét érti a keresz tyén embernek. Azokhoz beszél, akik terheket hordoznak, meg fá radtak, kétségek között vannak, mert támadják őket a mindennapi háboruságok s ezeknek akarja megmutatni a vigasztalás forrását. Egy kívülről megtámadott élet ez, amelyet a hallgatói hordoznak s ő arra igyekszik, hogy ezeknek hirdesse, hogyan kell úgy látni s úgy élni az életet, hogy ezekben a háboruságokban bátorságot, erőt, útbaigazítást nyerjenek. Az evangélium békességet, boldog ságot, megnyugvást ad. Krisztus azért jött a földre, hogy meg mutassa, hogyan lehet itt úgy élni és úgy dolgozni, hogy emberi, Isten gyermekéhez méltó életet élhessünk. Ezért nála a keresztyén életnek inkább az érzelmi oldalai és vonásai domborodnak ki, mikor ezekről beszél, a hangja szokatlanul meleg, bensőséges és közvetlen lesz s az olvasó, aki hallotta beszélni, megérzi, hogyan lágyul el és indul meg, mikor ezeket elmondja.

De ezen oldal mellett van az életnek egy másik oldala is, ez az élet a kötelesség élete. Feladatok vannak, dolgozni kell, a munka vár mindenkire és ezt el kell végezni. Minduntalan elő jönnek kedvenc szavai és kifejezései, amelyekben az Igéről azt mondja, hogy az leckét, tanítást, útmutatást, intelmet tartalmaz, hogy a keresztyén életben meg kell tanulni valamit, hogy figyelni kell a Jézus példaadására, hogy fel kell ismerni az igazságot és követni azt. Azt gondolhatnánk, hogy ez egy értelmi vonást ad az igehirdetésének, ha nem látnánk, hogy „az igazság ismerete annyi, mint annak követése“, gondolata csak a felszínen van, hogy emögött inkább egy voluntarisztikus hajlam rejtőzik, amely az életet egy alakított, egy elvégzendő feladatnak nézi. A reális élet napi kérdéseire való ezen rávilágítás, a kötelességteljesítés parancsának ez a hirdetése, kétségtelenül egyik fontos és értékes vonása a szerző igehirdetésének. A beszédeknek bizonyos nyugodtságot köl csönöz, hogy benne nem a hitben való kétségekre, nem az egyes lélek egyéni problémáira akar feleletet adni, hanem fundamen tomos igazságok és életnormák vezérlete alá akarja állítani a hallgatókat.

Ez a módszer befolyásolja a textusai feldolgozását is. A textushoz való alkalmazkodás mellett mégis nem arra törekszik, hogy a textust kimerítse, hanem arra, hogy abból kivége azokat

a gondolatokat, amelyek éppen azon alkalommal előtte szükségeknek látszanak. Ezért sokszor használ idézeteket, bibliai igéket a téma megvilágítására, hivatkozik az életből, pásztori gyakorlatából, saját keresztyén tapasztalatából vett esetekre, hogy a témáját közelebb hozza, vagy mondanivalóit megvilágítsa. Nagy hasznát veszi itt széleskörű olvasottságának, amelyről szinte minden beszédéből lehet következtetni. Ahoz az alapelvhez híven, amelyet az igehirdetésében követ, a bibliai igék használatánál és az idézeteknél inkább azok etikai súlyát akarja érvényesíteni s nem foglalkozik azzal a logikai összefüggéssel, ami egy idézet mögött, annak írójának felfogásával való szerves egységben van. Szoros összefüggésben van ez a felfogás és eljárás azzal, amitt az igehirdetésről szóló felfogása gyanánt mond (128. lap), mikor borzasztó tévedésnek tartja, ha egy igehirdető azt meri gondolni, hogy az ő prédikációja húsvéti hitet tud ébreszteni az emberek szívében, holott a hit útján mindenkinek magának kell elindulnia, amíg találkozik Krisztussal. Az igehirdetés tehát ebben a felfogásban nem „Verbum Dei“, hanem emberi beszéd, amely ráutal az Igére, tanácsot ad, erősít, utat mutat arra, hogy az ember ezen az úton Krisztus elé mehessen.

Az egész kötet több olyan kérdést vet fel, amely nemcsak az igehirdetésre, hanem a keresztyén élet kérdéseire nézve is fontos és érdekes. Csak három ilyen kérdést ismertettünk, mint amelyek a legérdekesebbek és legjelentősebbek.

A beszédekben gyakran kiemelkedik az a gondolat, hogy a keresztyén ember boldog ember, hinni és Istenhez tartozni boldogság és békesség s az élet nyugalma úgy lehet elérni, ha az ember hittel kapcsolódik Istenhez. (13, 32, 49, 64, 73, 89, 171 stb. lap.) Ez a kifejezés: boldog, a kötet szinte minden lapján előfordul. Ez a gondolat természetesen bibliai gondolat s különösen jellemző a szerzőre nézve, aki a keresztyén élet egységes, nyugodt, boldog menetét akarja rajzolni beszédeiben. Ma azonban ez az oldala a keresztyén életnek sok esetben háttérbe szorul egy másik, másforma tapasztalat mellett, amely tapasztalat a keresztyén életet nem a hit egyenletes és biztos életének, nem békés birtoklásnak, hanem véres harcmezőnek látja, amelyben a megnyert hitet ezerszer elvesztjük, mindennapi küzdelmek békétlensége és a kísértésekkel való kemény harc következtében. Ma a keresztyén ember nem békés és boldog ember, ma sokszor érezzük a Jeremiás és Jób lázongását a lelkekben s azt, hogy az Istenhez tartozásunk mellett az Istentől való menekülés vágya s a vele szembezállás mindennapi kísértése áll előttünk. Melyik igaz e kettő közül? Melyik az igazi keresztyén élet? Nem fenyeget-e, ha az előbbit állítjuk oda, az, hogy egy romantikus ál-életet rajzolunk meg s ha az utóbbit, hogy nem evangéliumot, örvendetes üzenetet hirdetünk? Azt hiszem, mindkettő csak egyik-egyik oldalát mutatja a keresztyén életnek. Ézsaiásnak gyönyörűséges volt annak az igének a hirdetése, amely Jeremiás csontjaiban úgy égetett, mint a tűz, Dávid szeliden nyugodott annak az Úrnak árnyékában, akit Jób

kér, hogy távozzék tőle, mert jelenléte megsemmisülés számára. Hirdetni kell, hogy Isten közelében békesség van, de ez a békesség nem a mienk, hanem Istené s ezen a földön el nem érhető, hirdetni kell, hogy Isten jelenléte Krisztusban is ítélet, de ez az ítélet egyuttal kegyelem és szabadulás is annak, aki aláveti magát.

Egy másik, érdekes kérdés ott merül fel, ha azt nézzük a beszédekben, milyen következményeket tulajdonít a szerző a hitnek, megtérésnek, a világra nézve. Azt vallja, hogy ha megtértünk, akkor megváltozik a világ arculata. Más lenne az életünk és közéletünk, ha egyszer megtörténnék a csoda, hogy igazán Krisztus szerint való emberek tudnánk lenni. (16. lap.) Amit a hitelenség elrontott, helyre tudja hozni a szeretet és hit (45), Jézus az, aki a világ nyomorúságát helyre tudja hozni (56), ha az emberek megtanulnák Jézustól a megélhetés első szabályát, megtalálnák az utat a szociális kérdések gyakorlati megoldása felé (191. lap) stb. És itt van ezzel szemben a másik oldal, az a tény, hogy a szociális nyomorúság, a gonoszság, a szenvedés, a bűn terhe ezen a világon, amelyet semmiféle emberi erő, még a megtért ember ereje sem tud innen kiküszöbölni. Ez az ellentét nem logikai, hanem dialektikai ellentét. Nem lehet azt mondani, hogy az egyik igaz és a másik tévedés, de azt kell mondanunk, hogy mind a kettő csak egyik oldala az igazságnak. Helytelen volna csak arról beszélni, hogy a világ a bűn miatt s az ítélet következtében van ilyen helyzetben, de elhallgatni azt, hogy a keresztyén embernek kötelessége küzdeni a szenvedés, nyomorúság és szociális bajok ellen. De helytelen volna csak arról beszélni, hogy erre a küzdelemre szükség van s elhallgatni, hogy ezek a bajok a bűn miatt vannak, mert ezzel emberi eszközöknek tulajdonítanánk nem lévő jelentőséget. A két oldala a kérdésnek a váltság tényében kapcsolódik össze: a Krisztus váltsága egy bűn alatt élő világban, mint megváltott embert segítségre kötelez, de ez a segítség nem a világ megváltoztatása, hanem bizonyágtétel Isten békességszerző munkája felől, diakónia, önmagunk áldozatként való odaadása Isten szolgálatában.

Ez a kérdés utal most már a harmadikra: az eschatologia kérdésére. A kötetben ez úgy fejeződik ki, hogy a szerző többször hangsúlyozza a beszédekben, hogy kevés idő áll itt rendelkezésre, sietni kell a munkával, Isten tőlünk állandó készenlétet és résenállást követel. Itt ismét felmerül egy kérdés. Az eschatologia gondolata egyik oldalon tényleg arra támaszkodik, hogy az idő rövid és a munkára a keresztyén embernek készen kell állania. Az élet ideiglenességét és töredékességét, az Isten országában való munka sürgősségét mindenütt kihangsúlyozza a Biblia. De ez az ideiglenesség, a jelen világ tökéletlensége csak egy utalás, amely arra mutat, hogy Isten a maga bevégezhető és beteljesíthető munkáját az örökkévalóságban végzi el. Az idő, amelynek rövidegéről a keresztyén igehirdetés szól, nem a napok, percek ideje, nem az, hogy holnap, vagy holnapután másként lesz a világ, hanem az az idő, amely az örökkévaló Isten ítélete alatt van, a jelen világ tökéletlensége nem egy még ki nem fejlődött világ gyarlósága, hanem a

bűn alatt levő világ tehetetlensége egy örökkévaló, ítéletként, a jelen világ megsemmisülésével leszálló világgal szemben. Erre a jövő világra nem úgy jutunk el, hogy a jelen világ tökéletlenségéből következtetünk egy jobbra, hanem a hit útján adatik meg az eljövendő világ képe, a Krisztusban való bevégezés, Isten reánk vonatkozó terve megvalósításának bizonyossága. Ezért sohasem szabad a keresztyén igehirdetésben a futurumot a praesenssel, az imperativust az indicativussal felcserélni.

Ezek azok a gondolatok, amelyeket ez a prédikációs kötet nyújt elénk, s ezeken kívül még sok olyan, amivel itt most nincs helyünk foglalkozni. Mivel pedig az az igehirdetés jó, amely kérdéseket vet fel és problémákat láttat meg, ezen a téren sokat köszönhetünk a Vásárhelyi János kötetének is. Ezeket a kérdéseket nem közvetlenül veti fel, inkább feleletek adására és nehézségek megoldására törekszik, de felveti azzal, hogy benne áll a keresztyén élet sodrában és élő emberekhez Isten élő izenetét akarja eljuttatni. Ezért e beszédeknek nem az lesz a legnagyobb szolgálatuk, ha elmondják őket, hanem, ha gondolkoznak róluk, vitáznak velük, továbbfejtik sokszor csak finoman jelzett gondolatsoraikat, hogy élőkké, kérdésekké, tusakodásokká legyenek.

A könyv külső kiállítása igen szép és izléses. Egyes zavaró egyenetlenségek, a textusoknak hol arab, hol római számmal jelzése, a szöveg kiírása néhol, másutt elhagyása, nem lényegbevéágó körülmények.

I. L.

A tüdő védelme az iskolában.

„Az Út“ legutolsó számában foglalkoztunk a szem védelmével. Azt hiszem, amilyen fontos a szem védelme, éppen olyan fontosnak tarthatjuk a tüdő védelmét is; annál is inkább, mert éppen úgy a városi, mint a falusi gyermekek nagy százaléka annyira hajlamos a tüdőbajra, hogy egy cseppet sem árt az elővigyázatlanság, a nagyfokú óvintézkedés és a gondosság.

Elsősorban elengedhetetlen követelmény, hogy legyen az iskola épülete egészségi tekintetből a lehető legkedvezőbb pontján a helységnek, — különösen városban igen fontos, hogy messze legyen a poros uttól — ha lehet, valahol kert mélyében elhelyezve. Az odavezető útát gondozzák, kertjét dédelgessék, hogy üde, viruló legyen s az iskolaépület mellett gyepágyai, távolabb az út felé (hol már a világosságot az iskolaszobáktól el nem fogja) mind magasadók, bokrai, fái legyenek. A népnevelésnek az épülete legyen az, ha egyszerű is, de a földolgozott kor által támasztott egészségügyi követelmények teljes színvonalán. Szobái világosak, nagyok, bőségesen és okosan szellőztethetők, a tantermek padlója hézagtalan és olajozott legyen, hogy tantermtünk poros ne legyen. Az épület folyósóin úgy, mint a tanítás helyiségeiben legyenek célszerű, vizet tartalmazó köpödények figyelmeztető táblákkal, hogy azokba szabad csupán köpni, aki köhögős és akinek komolyan kell köpni.

A köhögős gyermeknek óra alatt is a köpödényhez bocsátása egyrészt nem lenne oly gyakori szükség, másrészt, amikor megtörténnék, csöppet sem volna kárbavesztett az az egy-két perc, mert nemcsak a váladék kerülne megfelelő helyre, de a köhögős gyermek tanulóársai sohasem felednék el, hogy a váladékot lenyelés helyett igenis ki kell köpni, de mindig csak folyadékot tartalmazó edénybe kell üríteni.

Itt említem meg, — mert a berendezéshez tartozik — azt is, hogy ma — amikor azt állítjuk — hogy a kultúra és az egészségügy milyen magas színvonalon van, iskoláinkban a kis nebulók egy közös vederből vagy cseberből isznak — persze az is csapnélküli — és az 50—60 gyermeknek legfeljebb 3—4 csupor áll rendelkezésére, amelyet szünet után sietve és mohón merítenek a vízzel telt edénybe és gyanútlanul iszik tuberkulotikus és nem tuberkulotikus gyermek egymás után, nem is sejtve azt, hogy a tüdővész csíráinak millióit úgy nyelik le, mint a kenyérré kent vaját vagy mézet.

Egy kis jóindulattal segíthetnénk a dolgon. Nevezetesen, ha már az egyházunk nincs olyan helyzetben, hogy megfelelő számú csuport vegyen, vétessük meg a gyermek szülőivel. Ma, amikor

olyan olcsó a 2,5 dcl-es pléhcsupor és megértetjük a szülővel a veszedelem nagyságát, bizonyára hajlandók lesznek annak megvételére. Hogy gyermekeink ne hurcolják naponként magukkal a kis csuprot, célszerű egy olyan kicsi csupornagyságú reteszekre beosztott polcos és záros faládácskát készíttetni (vagy kézimunka órán készíteni) ahová minden gyermek csuprát név szerint elhelyezheti s hol a csupor feletti deszkára kis cédulára fel is írhatjuk a tanuló nevét. Tanulás előtt a hetes a szekrénykét kinyithatja s annak végeztével bezárhatja.

Sok betegségnek vesszük elejét azzal, hogy ha mindenki a saját csuprából iszik. A csuprok időnkénti megmosására a tanítóknak kötelessége feltüntetni.

A megfelelő nagyságú csaposedényről való gondoskodás pedig az iskolaszék lelkiismeretes kötelessége. Ott, ahol ez nincs, a tanító ne legyen rest addig kérni, míg eme kb. 100 lejes kérését a tiszteletes iskolaszék nem teljesíti.

Az iskola helyes berendezése mellett a benne uralkodó tisztaság minél gondosabb ápolása a második követelmény és főleg a por kérlelhetetlen üldözése minden rendelkezésünkre álló eszközzel.

S ebben a tanítóknak bőségesen nyílik igen hálás működési terük. Az osztálytanítónak ne legyen féltettebb gondja annál, mint-hogy tantermeit gyakorta felmosassa vagy — felolajoztassa, hogy a száraz sepregetést teljesen száműzzék s mikor a terem használata véget ért (még szüneteken is) gondoskodják annak megfelelő szellőztetéséről.

Legyen ellátva az iskola megfelelő minőségű és számú lábtörölővel, hogy a gyermekek már az épületbe lépéskor ellenőrzés mellett köteleztessenek sáros, poros lábbelijük kellő megtisztítására, hogy ne vigyék be az ucca szennyét s vele a tudóvesznek az uccákon élő millió bacilusait. Ehhez feltétlen szoktassuk hozzá gyermekeinket, hogy valósággal rögződjön belé ezen egészségügyi mondás: „Lehetőleg tiszta saruval lépj a szobába, melynek levegőjét szívni akarod!”

Úgyes tanuló megérteti különösen a felsőbb osztályokban, hogy miért szoktatták őt így s egész biztosan helyet foglal gondolatvilágában a további szabály is, amely így hangzik: „mert az a betegséget okozó anyag, melyet az uccáról behozol a sarun, odakünn alig veszélyes, mivel a betegség csiráját az uccán nap-sugár érheti s ez elpusztítja. A szoba sok része pedig olyan, hogy sohasem fér oda a napfény s ott a veszedelmes piszok ártó marad az egészségnek hónapokon át!”

A tudó védelméről lévén szó, nem érdektelen azt is megemlíteni, hogy a gyermeket fel kell világosítani neki érthető módon már az elemi iskolában arról, hogy nem egy nagy betegség, amelyet kigyógyítani nagyon nehéz és sok pénzbe kerül s amit sok ezren megkapnak évente azért, mert az emberek szanaszét köpnek és nem ügyelnek a tisztaságra. Meg kell értetnie a gyermekkel, ő pedig tanulja meg a por gyűlöletén kívül még azt is, hogy a nyál olyan emberi váladék, amivel járszani nem szabad,

amit víznek tekinteni sohasem lehet és nem szabad, mert a víznél sokkal gyakrabban lehet betegség vivője.

Nem szabad tehát semmit sem nyálazni, sem ujj hegyét, amikor forgatja könyv vagy irka lapját; sem a levonó képet, az elemista kedves játékát, sem semmit a világon. Meg kell tanulnia, hogy egyáltalán fölösleges a szájhoz nyúlni s ha oda kellett nyúlni, akkor tudnia kell, hogy mindjárt kézmosás szükséges. Azt is a lelkére kell kötni a gyermekeknek, hogy minden étkezést is kézmosás előz meg.

Egy latin közmondás így hangzik: „exemplum docet“ a példa tanít. Ezen igazságból kiindulva, hogy a fentiek sikerrel legyenek oktathatók, magának a tanítónak kell jó példát mutatnia, hogy ne lásson a tanuló sohasem ellenkező képet a fenti, első pillanatra tán kicsinyesnek látszó, de óriási fontosságú elvekkkel.

Ha valaki a tanító gondossága felett csak egy kicsit is gondolkozik, arra a megállapodásra kénytelen jutni, hogy a sokszor lényegtelennek látszó intézkedés ment meg sok de sok gyermeket a betegségtől.

A tüdőgyulladást a tanító azon intézkedése előzheti meg, hogy fárasztó játék után nem engedi gyermekeit vizet inni. Akkor mikor ihat vizet? Kérdezheti joggal valaki. Egyszerű a megoldása. Akkor igyanak vizet a gyermekek, amikor szünetre mennek s nem pedig amikor arról bejönnek. Csak a beindítása nehéz, mert ahogy megszokták azt a rossz szokást, hogy játék után kiizzadva és elfáradva igyanak, éppen úgy megszokják azt a jó szokást, hogy mindig óra után, játék előtt igyanak. Ha ehhez hozzászoktatjuk gyermekeinket, annyira beléjük fog rögződni, hogy otthoni játékuk után sem fognak inni ama bizonyos idő elteltéig vizet.

Ugyancsak a fenti betegség megelőzéséül szolgál az is, hogy gyermekeinkkel megfelelő időben — május elején még ne — menjünk kirándulásra. Arra való tekintettel, hogy növendékeinkért felelősek vagyunk, szigorúan tiltsuk meg, hogy engedélyünk nélkül se ne egyenek, se ne igyanak. A kirándulást pedig azért halasszuk későbbi időre, hogy a föld jól felmelegedve ne ártson az esetleg fáradságában elszundikáló emberpalántának.

Kollégáim jól tudják azt is, hogy a tavaszi kirándulások elején szokott megjelenni a Miniszter úr azon rendelete, hogy ha csak az idő megengedi, tanítsunk a szabadban.

Tapasztalatból írom, hogy bizonyos tekintetben a figyelem és fegyelem hátrányára van, de első az egészség s azt a tiszta és friss levegő táplálja. Ki tehát a szabadba mindig, amikor lehet és arra alkalmas idő van, ne sajnáljuk gyermekeinktől a friss és tiszta tavaszi levegőt.

A napokban egy régi újság került a kezembe, amelyben a következőket olvastam: „1907-ben a portugál nemzeti tüdővészellenes liga oportói kongresszusán az iskola és a tüdővész kérdésében a következő határozatot hozta:

Minthogy az iskolaköteles korban nem ritka a tüdővész, de még gyakoribb a hajlamosság, az iskola berendezése az egészség-

úgy követelményeinek megfelelő legyen; a tanulók a felvétel előtt és utóbb is időnként orvosilag megvizsgálandók, a fertőző vagy fertőző képességre gyanus gyermekek a közös oktatásból kizárandók; a hajlamosság lektüzdésére a tanítási órák közt kellő szabadban való mozgásról gondoskodás történjék; a tantervbe pedig az egészségügyi oktatás s ennek keretében a tüdővész elleni védekezés legelemibb tudnivalói beillesztessenek“.

Ime ezt a határozatot hozta ezelőtt 30 évvel egy igen tekintélyes orvosi kongresszus. Hogy a fentiekből mi lett megvalósítva, azt mindenki könnyen elgondolhatja.

A fentiekből csupán azt az igazságot óhajtom leszögezni, hogy éppen úgy mint az orvosok nem szűnnek meg harcolni a tüdővész ellen s e harcban ők állanak az első sorban, a második sort a tanító kell elfoglalja a fentiek értelmében, mert az orvosi tudomány egészségi tanácsát ha a szülő nem is, de a tanítónak végre kell hajtania.

Csak még egy dolgot szeretnék elmondani. A tanító figyelmének nemcsak az iskolára kell szorítkoznia, nem csak ott kell óvja gyermekét e rettenetes betegség ellen, hanem figyelemmel kell kísérnie beteges növendékét iskolán kívül is, hiszen azért van az iskola védelme alatt. Azonkívül, hogy a tanító a gyermeket tudtán kívül óvja és védi, bizonyos dolgokban fel is kell világosítania.

Csak egy példát említek.

A múlt hónapban olvastam dr. Schmidt Béla orvos írását, amelyben írja, hogy városokban országszerte végzik az újszülötteknek védőanyaggal való kezelését a *tüdővész ellen*. Ez nem kötelező, de már sok százezer gyermeket kezeltek így és az eredmény igen jónak bizonyult. Ezeket a védő kezeléseket szájon át adják az alig párnapos kis csecsemőknek. Ahol ezt végzik, ott rendszeren ingyen eszközlik.

A tüdővész ellen világszerte használt Calmette-féle védekező eljárást, az úgynevezett B. C. G. vaccina használatát csak az nehezíti meg, hogy nem lehet raktáron tartani, hanem csak 10 napig s friss állapotban lehet csak használni. Ezt az oltószert csakis az orvos rendelésére (akár sürgönyileg is) a bucurestii Cantacuzino-intézet adja ki és küldi el. A szer bevétele teljesen ártalmatlan és nem okoz semmiféle emésztési, vagy más természetű zavart.

Ezt a védekező eljárást ajánlatos különösen azon gyermekeknél elvégeztetni, akik erősen ki lehetnek téve tüdővész fertőzésekeek, például ha a családban már volt ilyen beteg, vagy van erre gyanus egyén.

Tehát ez az általunk is idáig ismeretlen védőanyag ismertetése is a tanító kötelessége, mert az iskolának védeni kell növendékét. Hiába, az idő halad s nekünk azzal haladni és mind többet és többet munkálkodnia kell, mert ez a lelkiismeret és a ma parancsa.

Jobban kell tehát a tüdővész elleni küzdelemben a gyermekek összpontosítani figyelmünket, mint eddig tettük s nem szabad, hogy az iskolázás úgy szerepeljen, mint a sorvadásra való hajlamosság fokozója s a lappangó tüdőbaj életrekelője a gyermeki szervezetben!

Kovács Lajos.

A Kiáltó Szó könyvei:

1. sz. **A mi egyházunk.** Írták: Biró Sándor, Borbáth Dániel, dr. Imre Lajos, László Dezső, dr. Tavasz Sándor és Zágony Anna. 88 oldal. Ára 18 Lei.

E könyv tartalma: I. *Amit mindenkinek tudnia kell egyházunkról.*

1. Az egyház Krisztus teste. 2. Egyházunk hitvallása. 3. Miben különbözik a mi egyházunk a többi egyháztól. 4. Egyházunk alkotmánya. 5. Egyházunk hatóságai. 6. Egyházunk statisztikája. 7. Az ardeali református egyház kialakulása

II. *Az ardeali ref. egyház iskolái.* a) Elemi iskolák. b) Középiskolák. c) Főiskolák.

III. *Szeretetintézményeink.* 1. Diakonissza intézetünk és kórháza.

2. Árvaházunk. 3. Aggmenházaink. 4. Szeretetházaink

IV. *Egyházunk missziói munkái.* 1. Egyházunk belmissziói munkái. 2. Az IKE munkája. 3. Az ardeali ref. Leányszövetség. 4. Nőszövetségi munka. 5. A férfiszövetségekről. 6. Iratterjesztéseink. 7. Sáfársági mozgalom. 8. Egyházunk külmmissziói munkája.

V. *Egyéb egyházi munkák.* 1. Egyházunk időszaki sajtója. 2. A Károli Gáspár Társaság.

2. sz. **Egészségügyi Tanácsadó.** Az ardeali magyar nép számára. Írta: dr. Jancsó Béla. 66 oldal. Ára 10 Lei

3. sz. **Szórványainkról.** Írták: Földes Károly, Gergely Ferenc, Horváth Jenő, Kovács Pál, Sass Kálmán és Szigethy Béla. 148 oldal. Ára 28 Lei.

E könyv tartalma: 1. A szórványkérdés hunedoarai szemmel.

2. A ciucmegyei ref. diaszpóramisszióról. 3. A regáti misszió. 4. A királyhágómelléki ref. egyházkerület szórványai. 5. A mezősegi szórványok. 6. A megoldott kévék. A nagysajói egyházmegye szórványai.

4. sz. **Két tűz között.** A református egyház a modern magyar irodalom tükrében. Írta: László Dezső. 48 oldal. Ára 14 Lei.

5. sz. **Isten Igéjének szolgálata.** Írta: Barth Károly. Fordította: Pilder Mária. Ára 10 Lei.

6. sz. **A Reformáció mint döntés.** Írta: Barth Károly. Fordította: Pilder Mária. Ára 10 Lei.

7. sz. **Isten akarata és a mi kívánságaink.** Írta: Barth Károly. Fordította: Pilder Mária. Ára 10 L.

8. sz. **A református tan, annak lényege és feladata.** Írta: Barth Károly. Fordította: M. Nagy Ottó. Ára: 18 Lei.

Megrendelhetők az Ifjú Erdély kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theologia

A zarándok útja

Írta: BUNYAN JÁNOS. Fordította: SZABADI BÉLA.
Olcsó népies kiadás. — Ára 25 Lei.

Itt az Isten köztünk

Bibliolvasó kalauz az 1937. év minden napjára.

Egész ember

Írta: Ivar Saeter. Fordította: Szigethy Béla. — Ára: 30 Lei.

Mit cselekedjem?

Legújabb „Élőkönyv“. A szolgálati munka vezérfonala.
Írta: László Dezső. — Ára: 16 Lei.

Az IKE munka alapjai.

Írta: László Dezső. Ára 18 Lei.

Kénes gyufák

Miből élnek az emberek?

Két egyfelvonásos szindarab. Ára 8 Lei.

Ő zörgötett Magasságok felé Liliomok mezején Az Úr felettünk

című egyfelvonásos vallásos tárgyú szindarabok. A 4 mű ára 18 L.

A mi játékaink

100 társas-játék leírását tartalmazó könyv. — Ára 12 Lei.

Az IKESZÓ munkája.

Írták: Dr. Tavaszy Sándor és László Dezső.

Megrendelhetők az Ifjú Erdély kiadóhivatalában, Cluj, Ref. Theologia.